TÂLCUIRE BISERICEASCĂ A OBICEIURILOR DE LA ŢARĂ – de Mihai Eminescu

Într-o veche „Învăţătură părinţilor duhovnici „, al cărei an lipseşte, găsim la capăt o ciudată tâlcuire a obiceiurilor pământului. Istoricii noştri vor găsi că aceste tâlcuiri clerice sunt de o origine tot atât de grea de constatat ca şi obiceiurile înşile, dar, fiind atât de curioase, le aşezăm aicea precum le găsim şi în limba, nu fără farmec, a originalului.

Dumnezeii limbelor elineşti era foarte mulţi, dintre carii unul anume Pérun, carele se numea al locului, că şi în mâna lui ţinea o piatră scumpă ce după feliul ei lumina ca jeraticul. Încă şi foc de-a pururea ardea înaintea lui. Iară închinătorii lui făce focuri şi se petrecea preste dânsele, închipuind cumcă s-ar da singuri pe sine jertfă acelui idol – Pérun. Aceleaşi închipuiri fac şi unii din creştini până în ziua de astăzi, adecă focuri în bălii în ziua de joi mari şi se petrec peste dânsele; însă neştiind ei ce închipuiesc.

Alt idol era, ce-i zicea Ládco. Pre acesta îl avea Dumnezeul veseliilor şi al bunei norociri. Acestui aduceau jertfe cei ce avea a face nunţi şi veselii, părându-li-se că cu agiutorul lui Lad [k]o îşi vor câştiga veselie frumoasă şi viaţă cu dragoste. Aseminea şi aceasta o cântă creştinii pe la nunţi.

Mai jertfea unei dintr-acei închinători de idoli şi apelor, adică bălţilor şi izvoarelor. Deci unde era apa aproape ci se aduna odată într-un an şi se arunca unii pe alţii în apă. Iar unde era departe îşi turna apă pre dânşii unii altora. Aceasta acum şi la unii din creştini vedem făcându-se, adecă a doua zi după Paşti, numindu-se trasul în vale, dintru care”tras în vale” prin îndemânarea diavolului se fac multe sfezi, gâlcevi şi bătăi.

Alţii avea alt Dumnezeu, ce-i zicea Caleada, carii ei, adunându-se la praznicele şi”zborurile „ lor cele idoleşti, cânta lăudând pre acel Coleada, pomenindu-i de multe ori numele. Şi aceasta o vedem că se ţine la unii din creştini şi până astăzi, că primesc spre ziua naşterei lui Hs. de le cânta

ţiganii numindu-se colindatori (sic). Şi încă mai primesc la casele lor Turca sau Brezaia, având cu sine şi”măscărici ghiduş „, carele, schimbându-şi faţa sa, zice cuvinte urâte.

În cetatea Rodostol aproape de apa Istrului, în vremile închinătorilor de idoli, se afla un idol anume Cron, adecă Dumnezeul morţilor, care acela era un elin mort întru carele, încuibându-se diavolul de multă vreme, îl ţinea neputred. Aceluia îi jertfea rătăciţii întru acest fel, adecă de-şi bătea trupurile sale până la sânge, chiuia şi toată altă fără de lege făcea. Cu sângele ce-şi vărsa închipuia cum că cu sânge iaste Cron (pentru că se arăta rumen la faţă); iară fărădelege ce-o făcea ziceau că nu o vede Cron, căci ţine ochii închişi, nici aude strigările, căci este mort. Aşa şi acum creştinii fac pre la morţii lor, strigîndu-se”clacă de nebuni”, de-şi bat spatele cu lopeţi, chiuiesc, joacă şi alte multe ghiduşii fac, cari nici a se mai scrie sau a se pomeni nu se cuvine.

Alţii cinstesc pre un idol anume Cupál. pre carele îl numea al rodurilor pământului, căruia la pîrga secerişului la o zi a lor însemnată îi aducea jertfă, adunîndu-se bărbaţi şi muieri, împletind cununi de buruieni, de-şi punea în cap şi se încingea cu ele. Unii din bărbaţi se îmbrăca în haine muiereşti, ca, putînd ei juca mai răsfăţat decît muierile, să poată îndemna pre privitori la toată pohta spurcată… Aşa, jucînd şi sărind, adeseaori striga Cupál! Cupál! Această urîtă închipuire şi pînă acum se ţine aicea în ţara noastră pre la unele oraşe şi sate, de se îmbracă bărbaţii în haine muiereşti şi se numesc Cuci sau Căluceni, făcîndu-se cununi de buruiene: anume de pelin; iar cei ce nu joacă, pelin tot îşi pun înbrîu. Alţii iarăşi fac altă izvodire drăcească. La vreme de secetă un om cu pielea goală, inşirînd buruieni verzi pe aţă, se-nfăşură de sus pînă jos şi pe cap pune cunună, jucînd pre la case, aruncă toţi cu apă într-însul, inchipuind cumcă şi de la dînsul apă cer, adecă ploaie. Prostimea se înşală la acestea două cumcă ar lua vindecări de toate neputinţele sale prin

călcarea Cucilor, iară Păpăluga c-ar avea putere să poruncească norilor să ploaie. Precum cred credincioşii că prin atingerea sfinţilor apostoli s-au dat vindecări celor bolnavi, aşa şi acum s-ar da prin călcarea spurcatelor picioare ale Cucilor (şi aceştia cei mai mulţi sînt ligani puchioşi); şi iarăşi că precum Ilie proorocul au pogorît ploaie, aşa ar putea şi acel măscărici înşelători Păpăluga ca să pogoare ploaie cînd ar vre.

[octombrie]

MIHAI EMINESCU
OPERA POLITICA
1870 – 1877
ALBINA, FAMILIA, FEDERATIUNEA, CONVORBIRI LITERARE, CURIERUL DE IASI
EDIŢIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S
EDIŢIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE
Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC
Editura Academiei RSR, 1980
Pag. 330

Mihai-Eminescu.Ro